

Monika Boháčová: La situación lingüística en Cataluña
(Oponentský posudek diplomové práce)

Španělsky psaná diplomová práce s vzornou a pozoruhodně nápaditou úpravou (kopie zadání), jejímž cílem je prozkoumat, jaká je současná jazyková situace v Katalánsku. Práce má širší lingvistický rámec, je promyšleně strukturovaná a do značné míry se opírá o internetové zdroje. Na druhé straně je velmi bohatá materiálově, autorčina tvrzení jsou hojně dokládána konkrétními výroky uživatelů katalánštiny, k uchopení sociolingvistické situace vypracovala vlastní dotazníky a prostřednictvím Internetu získala na 400 odpovědí.

V úvodní části přibližuje pojmy týkající se jazyků v kontaktu, zaměřuje se na problematiku bilingvismu a diglosie (Joshua Fishman však citován není). Zdrojem poznatků je hlavně *Diccionario de lingüística* Theodora Lewandowského. Sociálně vymezenou starší opozici bilingvismus :: diglosie nahrazuje opozicí diglosie :: ekvilingvismus, přičemž oba pojmy považuje za zvláštní případy bilingvismu. To se mi zdá jako řešení rozporu mezi starší a novější terminologií velmi šťastné.

Po vymezení obecných pojmů přistupuje autorka k charakteristice jazykové situace katalánštiny v plurilingvním Španělsku, sleduje legislativu související s „normalizací“ katalánštiny, jazykovou politiku Generalitat, postavení katalánštiny v Evropské unii. Počet lidí znalých katalánštiny dosahující 10,8 milionu dosti vysoce převyšuje počet obyvatel Katalánska, z nichž katalánsky mluvící je pouhá polovina. To by stálo za vysvětlení.

Velmi záslužné je zaměření pozornosti na skutečné problémy jazykové situace v Katalánsku, od katalánského nacionalismu a poněkud agresivně vedené jazykové politiky Generalitat až po protestní hlasy z druhé strany, totiž z řad uživatelů kastilštiny v Katalánsku. Zde oceňuji autorčino úsilí o objektivnost.

Analýza ankety a jiných informací vede k závěru, že v průběhu 30 let demokratického vývoje ve Španělsku prošla sociální prestiž katalánštiny dynamickým vývojem, který vyvrcholil tím, že z původně sociálně nižší varianty se vlivem jazykové politiky katalánských centrálních orgánů katalánština změnila v jazyk prestižnější, takže je oprávněné klást si dnes otázku, který z obou soupeřících jazyků je v Katalánsku ohrožen. Pozoruhodné je zjištění změny postoje současné mládeže ve srovnání se starší generací pamatující frankistický útlak minoritních jazyků ve Španělsku, a zaujímavější tedy emocionálně vyhraněnější nacionalistické stanovisko. Konstatuje se potřeba zdomácnění katalánštiny ve všech oblastech kultury, což je patrně věc generační, ale v zásadě dosažitelná, jakkoli pragmaticky ne zcela progresivní (v centralizovaném Španělsku jsou všichni Katalánci ze zákona bilingvní a na prestižní funkci katalánštiny si musejí do jisté míry zvykat). S tím pak např. souvisí potřeba překladů celého základního fondu světové literatury. Zdá se, že se tím vytvářejí (ať už úmyslně či bezděčně) jazykové předpoklady pro budoucí možný samostatný katalánský stát. V soudech o této ožehavé otázce je však diplomantka spíše zdrženlivá. Do jaké míry je zde na místě analogie se situací v baltských zemích?

České résumé je výbornou syntézou jednotlivých poznatků i závěrů. Bibliografie je dostatečně reprezentativní, jen v ní postrádám do katalánštiny přeloženou studii Miroslava Hrocha o otázkách nacionalismu.

Závěrem mohu konstatovat, že předložená diplomová práce Moniky Boháčové je důkladnou studií, výborně materiálově dokumentovanou a zpracovanou s žádoucím objektivním nadhledem, takže překračuje běžný průměr diplomových prací. Jako takovou ji plně doporučuji k obhajobě, předběžně ji hodnotím jako výbornou a soudím, že by mohla být předložena i jako práce rigorózní. Také by stála za úvahu možnost uveřejnění v plném rozsahu.

V Praze dne 23. září 2006

Prof. PhDr. Bohumil Zavadil, CSc.

